

E. M. FORSTER: „Prietenul vicarului“

Nimeni nu știe cum a ajuns Faunul în Wiltshire. Poate că a venit cu legiunile romane să stea în tabere alături de prietenii săi vorbindu-le despre Lucretius și Garganus sau despre piscurile Etnei; iar aceștia, în febra retragerii, au uitat să-i ia pe bord; și el plîngea în exil. Dar în cele din urmă descoperi că și dealurile noastre îi împărțeau durerea sau se bucurau cînd era fericit. Dar poate că era acolo pentru că acolo fusese dintodeauna. Nu e nimic cu deosebire clasic la un faun, dar grecii și romanii au avut ochii cei mai pătrunzători. Il întâlnim în „Furtuna“ și în „Beneficite“; îi poate da naștere orice ținut cu trunchiuri de fagi și costișe verzi și riuri limpezi.

Mai greu de spus este cum am ajuns să-l văd eu, fiindcă pentru aceasta se cere o anumită calitate pe care am numi-o prea impersonal sinceritate și prea grosolan spirit animal; el singur știe prin ce intimidare o posed. Am fost cea mai judecă intruchipare a idiotului, deși nimeni nu are dreptul să se considere astfel. Eram glumeț fără umor și serios fără convingere. Le vorbeam în fiecare duminică enoriașilor mei despre lumea de apoi cu siguranța celui care fusese în culise sau te explicam greșeliile pelagiienilor și-i avertizam să nu se grăbească să renunțe la un păcat în favoarea altuia. În fiecare marți duceam discuții aeshuse (așa îmi plăcea să le numesc) cu băteii mei — discuții care depășeau tot ce pare penibil. În fiecare joi mă adresam „Unui mamelor“ și le vorbeam despre datorile sofiilor și vaduvelor sau le dădeam sfaturi practice pentru îngrijirea unei familii compusă din zece membri.

Mă înșeam singur și am înșelat-o o bună bucată de vreme și pe Emily. Nu mai văzusem nici o fată care să-mi fi ascultat cu atîta atenție predicile sau să fi ris atît de sincer la glumele mele. Nu e de mirare că m-am logodit. Deveni o soție excelentă care îndrepta cu îndrăzneală țesurile sofului, dar nu permitea nimănui să sufle o vorbă despre ele; era în măsură să susțină o discuție despre deudablarea personalității, dar cu urechea era tot timpul atentă la scîncetul copiilor din camera cealaltă sau la farfuriile care se spargeau în bucătărie. O soție excelentă — mai bună decît mi-aș fi putut dori vreodată. Dar nu s-a căsătorit cu mine.

Nimic nu s-ar fi întîmplat dacă rămîneau acasă în după-amiază aceea. De vină a fost mama lui Emily, care a insistat să luăm ceașul în aer liber. În fața satului, peste riu, era o colină calcaroasă incunată de o pădurice de fagi și de câteva ruine romane. (Voroisem foarte aprins despre aceste ruine, dar s-a dovedit mai tirziu că erau de fapt saxone). Am carat aici coșul pentru picnic și un covoraș pentru mama lui Emily care ne conducea însoțită de un prichindel. Era un băiat plin de spirit și poezie, mai ales de ceea ce numea el poezia pamintului — dar a jucat un rol mult mai puțin important decît își închipuia el. Ar fi dorit să smuiga secretele acestui pamint și l-am văzut adesea apăsîndu-și fața cu pasiune în iarbă, chiar cînd se credea neobservat de nimeni. Emily era pe atunci cuprinsă de aspirații neafinite și, deși aș fi dorit ca toate să se concentreze spre mine, mi se părea absurd să o lipsesc de posibilitățile de autocultivare oferite de împrejurări.

Aveam pe atunci obiceiul ca, ori de cîte ori ajungeam pe o culme, să strig cu voce joasă: „Cine vrea să se ridice într-o mină ca să facem podul?“, agîtîndu-mi brațele cu repeziune sau aruncînd palarea într-un dușman nevăzut.

Emily și prichindelul mi-au acceptat gluma ca de obicei iar eu n-am observat nimic fals în veselie lor. Aveam totuși convingerea că mai era de făcut ceva care nu vedea nimic hazliu în ceea ce făcusem și orice orator poate înțelege cu ușurință stînghereala care mă stăpînea. Am fost înviorat oarecum de mama lui Emily care comenta pufîind din figură:

— Bravo, Harry! Ai cărat totul! Ce ne-am fi făcut oare fără tine! O, ce privilegiu! Vezi scumpa noastră biserică? Nu? E prea ceșos. Am să mă așez chiar pe covoraș. Știi, zorile lui septembrie, completă ea cu un zimbet misterios.

Am acordat o atenție superficială privilegiului care era într-adevăr frumoasă pentru cei care ne admiră țara, probabil cea mai frumoasă din Anglia. Aici se află corpul pîianjenului de calcar ce ne brăzdează insula: picioarele îi sînt colinele din nord, din sud și din Chiltern iar virfurile degetelor de la picioare i se ivesc la Cromer și Dover. Este o ființă curată care suportă cit mai puțini copaci posibil (și aceștia în boschete ordonate) și-i place să-i susure pîriașe repezi. Este pistruiat peste tot cu ruine fiindcă oamenii s-au luptat de la începutul începuturilor pentru privilegiul de a sta pe el și cel mai vechi templu al nostru tot pe spatele lui a fost ridicat.

Dar pe atunci îmi plăcea ca ținutul meu să fie frumos și liniștit, cu reședințe de genilemeni și ceardacuri umbrite, cu oameni care-și duc mina la pălărie cînd salută... Marile întinderi posomorite pe care mergi mile întregi fără să faci o cotitură sau să întâlnești un om de treabă îmi erau, însă, insuportabile. M-am întors abia cînd polițeaua nu ar fi avut de suferit și am întrecut:

— Pot să pregătesc prima ceașcă? Mama lui Emily se bucură.

— Bun băiat! Totdeauna am fost de părere că un picnic merită efortul făcut pe drum. Aș fi vrut să ducem o viață mai simplă.

Am fost de aceeași părere și am întins masa.

— Nu stă ibricul? O, dar fă-l să stea! L-am

Cultura tradițională formează esența operei lui Eduard Morgan Forster, scriitor care acoperă prin activitatea sa literară mai mult de jumătate de secol. Autor de romane și povestiri simbolice (acestea din urmă avînd, de cele mai multe ori, forma unor fabule morale), Forster este și un prestigios eseist. Capodopera sa, „O călătorie spre India“ (A passage to India), ro-

făcut să stea. Se auzi un fel de scîncet, slab dar perceptibil, provocat parcă de durere.

— Cînt de multă liniște e aici! spuse Emily.

Am scîpat un chibrit aprins pe iarbă și am auzit din nou scîncetul.

— Ce-i asta? am întrebat.

— Am spus că-i prea multă liniște, răspunse Emily.

— Liniște, într-adevăr, repetă prichindelul.

Liniște! Peste tot era zgomot. Dacă chibritul ar fi eozut într-un salon nu ar fi fost mai rău și zgomotul cel mai mare se auzea din spatele lui Emily. Aveam senzația unuia care merge la o petrecere și așteaptă să fie invitat într-un hol larg, cu ecouri, în care se aud vocile invitațiilor nevăzuți. Este un moment de nervozitate pentru cineva mai timid, mai ales dacă vocile îi sînt necunoscute și-l întîlnește pe amfitrion pentru prima oară.

— Dragul meu Harry, mă se adresă doamna mai în vîrstă, mai lasă chibritul acela! O să se stingă și gata. Cea-a-ai! Totdeauna am spus că atunci cînd se apropie ora magică 5, indiferent de cum a fost prînzul, începi să simți un fel de... Faunul este de sozul celor care se zbuie pe basoreliefurile neogrecești și, dacă nu-i vezi urechile sau coada, îl iei drept om și te îngrozești.

— Baie? ! am strigat cu salbăticie. Asta fac tinerii din satul nostru; dar n-am ce face, mai multă supraveghere, eu sînt de vină. Pleacă, nebrăzulate, hai!

— Ce-o să-i mai treacă prin cap după asta? întrebă Emily iar el se ridică lîngă dînsa și-mi făcu semn. Mă apropiam cu pași mici, gesticulam și strigam din toate puterile și încercam să descînt fantoma cu pălărie. La fel procedasem și cu o zi înainte cînd nepoatele lui Emily mi-au arătat niște cobai și de aceea eram acum aprobat cu risete însoțite de nu mai puține lacrimi. Pînă cînd ciudatele-i degete s-au încleștat pe mîine tot mai credeam că e unul din enoriașii mei și strigam fără oprire:

— Dă-mi drumu!, obraznicule! Ia mîinile! Ia mama lui Emily, crezînd că a priceput gluma, completă:

— Trebuie să mărturisesc că sînt într-adevăr obraznici și nu te lasă în pace nici pe covoraș; după cum vă spuneam, zorile lui septembrie.

Și deodată i-am văzut coada, am scos un fîpăt înspăimîntător și m-am repezit în păduricea din spate.

— Harry ar fi devenit un mare actor, spuse mama lui Emily în timp ce eu fugeam.

Am înțeles că se apropia o criză teribilă din viața mea și că dacă nu mă țin tare îmi voi pierde pentru totdeauna considerația pentru mine însumi. În pădure eram înconjurat de nenumărate voci; vocile dealului din spate,

manul „Acolo unde ingerii nu îndrăznesc să calce“ (Where Angels Fear to Tread), opera sa favorită, „Călătoria cea mai lungă“ (The Longest Journey), alte două romane, mai multe volume de povestiri și eseuri fac din decanul de vîrstă al generației lui Joyce și Woolf unul din cei mai apreciați scriitori englezi contemporani.

ale copacilor de deasupra, ale insectelor din scoarța lor. Auzeam și apa lovînd pietricelele din albie precum și protestul visător al pașii. Deasupra zgomotului, care nu era mai puternic decît zumzăitul unei albine, se ridică vocea Faunului:

— Liniștește-te, liniștește-te, părinte dragă! De ce ți-e teamă?

— Nu mi-e teamă! Și într-adevăr, nu-mi era. Sînt numai furios că m-ai făcut de rușine în prezența doamnelor.

— Nu m-a văzut nimeni, spuse el zîmbînd cu nepăsare. Femeile au pantofii strîmși iar bărbaii părul lung. Aceștia nu văd niciodată. Ani întregi am vorbit numai cu copiii, dar nici ei nu mă mai văd cînd se fac mari. Tu însă, nu mă vei pierde din fața ochilor și vei fi prietenul meu pînă la moarte. Te voi face fericit: dormi, aleargă, cațără-te în copaci. Sau vrei poate să-ți aduc mere, flori, femei?

Cu o voce de necunoscut i-am strigat:

— Treci în spatele meu! Și trecu. Lasă-mă să-ți spun o dată pentru totdeauna că ademeniști în van pe cel a cărui fericire e să dea fericire altora.

— Nu te înțeleg, spuse el cu părere de rău. Ce înseamnă a ademeni?

— Sărman locuitor al pădurilor! Cum să înțelegi? A fost urît din partea mea să te dojenesc. Ființa ta e prea mică pentru a înțelege o viață de uitare de sine. Ah, dacă aș putea ajunge la tine!

— Ai ajuns la el, spuse dealul.

— Dacă te-aș putea atinge!

— L-ai atins, repetă dealul.

— Dar nu te voi părăsi, izbucni Faunul. Voi curăț altarul în locul tău, te voi însoți la întîlnirea cu mamele, te voi îmbogăți.

Am întors capul.

— Nu mă interesează nimic din toate acestea. Am hotărît să refuz orice serviciu din partea ta. Dar am greșit. Mă vei ajuta, mă vei ajuta să-i fac fericiți pe alții.

— Părinte dragă, ce viață neobișnuită! Oameni pe care nu i-am văzut niciodată, oameni care nu mă pot vedea, de ce să-i fac fericiți?

— Sărman băiat, vei afla poate cu timpul. Acum, hai să începem. Chiar aici pe coastă se află o tînră doamnă la care țin foarte mult. Incepe cu ea. Aha, te-ai intristat! Imi închipuam eu! Nu poți face nimic. S-a sfîrșit toată povestea.

— O pot face fericită, dacă-mi poruncești, răspunse el; poate după aceea vei avea mai multă încredere în mine.

Mama lui Emily pornise spre casă dar Emily și prichindelul mai stăteau încă lîngă serviciul de ceai — ea în rochie albă și pălărie de paie, el într-un costum de vară din stofă proastă dar

REMBRANDT: „Orbul și cîntărețul din cimpoi“

bine croit. Figura uriașă a păgînului Faun se ridica cu insolență deasupra lor. Prichindelul o întreba:

— Și n-ai simțit niciodată singurătatea insuportabilă a unei mulțimi?

— Ba da, și chiar mult mai mult.

Atunci Faunul își lăsă miinile pe ei. Ei care nu intenționaseră decît un flirt elevat i-au rezistat cît au putut, dar au fost incetul cu incetul împinși unul spre celălalt pînă cînd s-au îmbrățișat cu pasiune.

— Ticătosule, am strigat eu repezindu-mă către ei din pădure. M-ai înșelat.

— Știu și nu-mi pasă, strigă prichindelul. Stai deoparte. Ești pus în fața a ceea ce nu înțelegi. În marea singurătate ne-am descoperit unul pe altul în cele din urmă.

— Ridică-ți miinile blestemate, am fîpat către Faun.

Se supuse și prichindelul continuă mai calm:

— N-are rost să ne cerși. Ce poți ști tu, un sărman preot, despre misterul dragostei dintre bărbatul etern și femeia eternă, despre împlinirea sufletului?

— E adevărat, spune Emily supărată. Harry, nu m-ai fi făcut niciodată fericită! Te voi trata ca pe un prieten, dar cum să mă dau unui bărbat care face niște glume așa de proaste? Soarta ți-a fost pecetluită cînd o făceai pe bufonul la ceai. Trebuie să fii tratată cu seriozitate: cînd mă scol trebuie să văd înfiniturile lîngîndu-se în jurul meu. Poți să nu fii de acord, dar așa sînt eu. În marea singurătate ne-am descoperit în cele din urmă.

— Nenorocito! Marea singurătate! O, pereche de momii neprecipitate!

Tîndur se îndepărta cu Emily, dar am auzit-o șoptindu-i:

— Dragul meu, după toate astea nu-i mai putem lăsa coșul lui Harry; și nici covorașul mamei. Vrei să le iei în cealaltă mină?

S-au dus. M-am aruncat pe pămînt cu disperare.

— Plînge? întrebă Faunul.

— Nu plînge, răspunse dealul. Ochii îi sînt mai uscați ca oricînd.

Chinătorul mă făcu să-l privesc.

— Văd fericire în inima ta, îmi spuse.

— Sînt sigur că am în ea și cotloane ascunse, am răspuns eu înșepat. M-am pregătit apoi pentru o predică usturatoare, dar toate cuvintele care-mi veneau pe limbă se reduceau la unul singur cu inițiala „d“.

El strigă cu voce joasă:

— Ei, acum ești într-adevăr cu noi: pînă la sfîrșitul vieții vei înjura cînd ești furios și vei rîde cînd ești fericit. Acum rizi! Liniște nemarginită. Întreaga natură stătea în așteptare iar un vicar încerca să-și ascundă gîndurile nu numai de natură, ci și de el însuși. M-am gîndit la amorul propriu, la altruismul meu batjocorit, la Emily pe care o pierdusem dintr-o greșală ce nu-i aparținea, la micuțul ei prieten care tocmai se agăța de coșul greu și aceasta mă hotărî: am izbucnit în ris.

În seara aceea am auzit pentru prima oară creștele de calcar cîntîndu-și una altele deasupra vailor, așa cum fac numai cînd e foarte liniște și după ce petrec o zi plăcută. De la fereastra biroului vedeam figura luminată de soare a Faunului așezat în fața păduricii de fagi, un om în fața casei lui. Și cînd se lăsă noaptea, am avut cu siguranță că au adormit și el și deatunci, copacii. Piriul, desigur, nu dormea niciodată, nici măcar atunci cînd îngheța. Ora întunericului este, de fapt, ora apei care a fost oarecum sufocată în timpul zilei de pulsurile uriașe ale pamintului. De aceea se aude și se simte de la distanță mai mare noaptea și de aceea e minunată baia de după apusul soarelui.

Bucuria acelei prime seri mi-e încă proaspătă în memorie, în ciuda anilor fericiți care au urmat. Mi-o amintesc atunci cînd mă urc în amvon și mă uit la cei mai buni oameni care se înșirau în băncile din fața mea, generoși și mulțumiți, la oamenii mai răi înghesuiți printre strane, la tenorii bărboși din cor, la dascălii snobi, la ajutoarele lor și la paraclisierii aroganți care îi întorc de la ușă pe cei întîrziși. Mi-o amintesc și cînd stau în casa mea de dîrlac printre papuci de odaie lucrăți de tinere doamne și console de stejar sculptate de soții lor, între șirurile de servicii de ceai, hainele proești și toate darurile celor care cred că le-am dat o mîină de ajutor și care, de fapt, m-au ajutat să ies din noroi. Și, deși încerc să transmit bucuria mea și altora, așa cum încerc să transmit tot ce mi se pare bun și, deși reușesc uneori, nu pot, totuși, spune nimănui cum de a ajuns la mine. Pentru că, dacă suflu un cuvînt, viața mea de acum, plăcută și comodă, ar lua sfîrșit, enoriașii m-ar părăsi și, în loc să fii de folos parohiei mele, aș deveni o pacoste națională. De aceea, în loc de o tratare lirică și retorică, așa de potrivită subiectului și profesiei mele, am fost obligat să folosesc mijlocul simplu al narațiunii și vă înșel cu o povestire bună de citit într-o călătorie cu trenul.

In românește de St. Avădanei

ATENEU

revistă editată de Comitetul județean pentru cultură și artă Bacău.
Redacția și administrația: Bacău, str. Războieni nr. 15, Tel: 16071-12497
Tiparul executat la I. P. Bacău

Redactor șef: RADU CĂRNECI

COLECTIVUL DE REDACȚIE: Iulian ANTONESCU, George BALĂIȚĂ, Constantin CĂLIN (redactor șef adjunct) Ovidiu GENARU, George GENOIU (secretar general de redacție), Dumitru MITULESCU, Gheorghe POPOVICI-I, Ioanid ROMANESCU, Mihail SABIN, Vasile SPORICI

prezentarea grafică: Cicerone CERNIGURA

20 PAGINI = 3 LEI

ABONAMENTE: 3 luni = 9 lei; 6 luni = 18 lei;
1 an = 36 lei

40546